

Hafızaları Tazeleyen Bir Yolculuk

AHMET ÖĞÜT'ÜN DİRİMART'TA 1 EYLÜL - 3 EKİM 2021 TARİHLERİ ARASINDA YER ALACAK SERGİSİ "IT **CAN** AND **HAS** BEEN" ZİYARETÇİLERİN BİRER PERFORMANSÇI OLARAK DAHİL OLACAĞI BİR YOLCULUK KURGULUYOR. SANATÇI İSTANBUL, HAFIZA, MİZAH EKSENİNDEKİ SERGİSİ VESİLESİYLE SORULARIMIZI YANITLADI.

RANA KELLEÇİ - AHMET ÖĞÜT

Görseller: Sanatçının ve galerinin izniyle

İstanbul'un yaşam koşulları, pandemi kısıtlamaları ve yorucu sosyopolitik gündemlerle birlikte şehirde yaşayan veya ziyaretçi olan pek çoğumuzun nefesi daralıyor desem sanıyorum abartmış olmam. Ahmet Öğüt'ün sonbaharda açılacak olan sergisinin, ziyaretçiler olarak bizlerin İstanbul'un yakın geçmişiyle ilgili hafızalarını tetikleyecek yerleştirmelerini bir araya getireceğini okumak bu şehirle yeni, taze bir bağlantı kurabilme ihtiyacımızı hatırlattı bana. Sergi böyle bir yeniden-bağlanmaya ve belki daha fazlasına imkân verecek şekilde ziyaretçinin doğrudan katılımcı olacağı bir mekânsal kurguya sahip, sanatçının deyişiyle hedeflediği şey "hem kavramsal hem de fiziksel açıdan minör sürprizlerle karşılaşacağı bir yolculuk deneyimi yaşatmak."

Pratiğinde gündelik hayatı çok çeşitli mecralarla ve mizahi bir üslupla yeniden yorumlayan sanatçı sergide eşitsizlik ve sömürü dünyasında iyi bir yaşam sürme ihtimalinin mücadeleden geçtiğini vurguluyor. Öyle görünüyor ki "It **can** and **has** been" mizahı, hafızayı, şehrin geçmişini, sanat tarihini, mekânın sunduğu imkânları ve hayal gücünü yanına alarak yaşadığımız yeri "yaşanılabilir" kılma mücadelemizde umut verici bir deneyim vaat ediyor.

ğımız yeri "yaşanılabilir" kılma mücadelemizde umut verici bir deneyim vaat ediyor.

Rana Kelleci: İstanbul'da beş yıl aradan sonra bir serginiz olacak. Sergide ziyaretçilerin İstanbul'un yakın geçmişiyle ilgili anılarını çağıran çalışmalar yer alacak. Amsterdam'da yaşıyor ve farklı şehirlerde çalışmalar yürütüyorsunuz. İstanbul'la, farklı şehirlerle, şehirlerin bellekleri ve kamusal alanlarıyla ilişkilennmeleriniz hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Ahmet Öğüt: Evet, İstanbul'da en son 2016 yılında Alt Bomonti'de kapsamlı bir sergim gerçekleşti. O zamandan bu yana bir kez Merdiven Art Space'te bir projemi sergileme fırsatım oldu. Yıllar sonra yeniden kapsamlı ve mekânı tamamıyla dönüştüren bir kişisel sergi açmak benim için heyecan verici. İstanbul'u, sadece Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi'nde yüksek lisans yaptığım zamanlarda yaşadığım bir şehir olarak görmüyorum. Burası hâlâ sanatsal pratiğimin önemli bir parçası olarak gördüğüm, pratiğime her anlamda etkisi olan bir şehir. 14 yıl önce Avrupa'ya taşınmış

olsam da şehirle bağım hiç kopmadı. Son zamanlarda yarı zamanlı da olsa İstanbul'da yaşama planımı hayata geçirmeye başladım. İmre Azem'in yönetmenliğini yaptığı filmin adı gibi; ucu olmayan, geleceğin Ekümenopolisinin (1967 yılında şehir plancısı Constantinos Doxiadis tarafından ortaya atılan bir tanım) merkezi olmaya aday bir şehir. Buraya her geri dönüşümde, aradan sadece bir ay bile geçmiş olsa, başka bir İstanbul karşılıyor beni. Birçok Avrupa kentinin aksine İstanbul o kadar hızlı değişiyor ki, planlar yapılırken eskiyor. Kentin geçmişte bu kadar çok farklı ismi olmasına şaşırılmamak lazım: Vizantion; Bizantium, Antoninya, Alma Roma, Nova Roma, Konstantinopolis, Istinpolin, Megali Polis, Kalipolis, Çargrad, Konstantingrad, Miklagord, Stimbol, Esdambol, Eskomboli, Bizantiya, el-Mahsura, Kustantina el-uzma, Dersaadet, Deraliyye, Mahrusa-i Saltanat, Islambol,

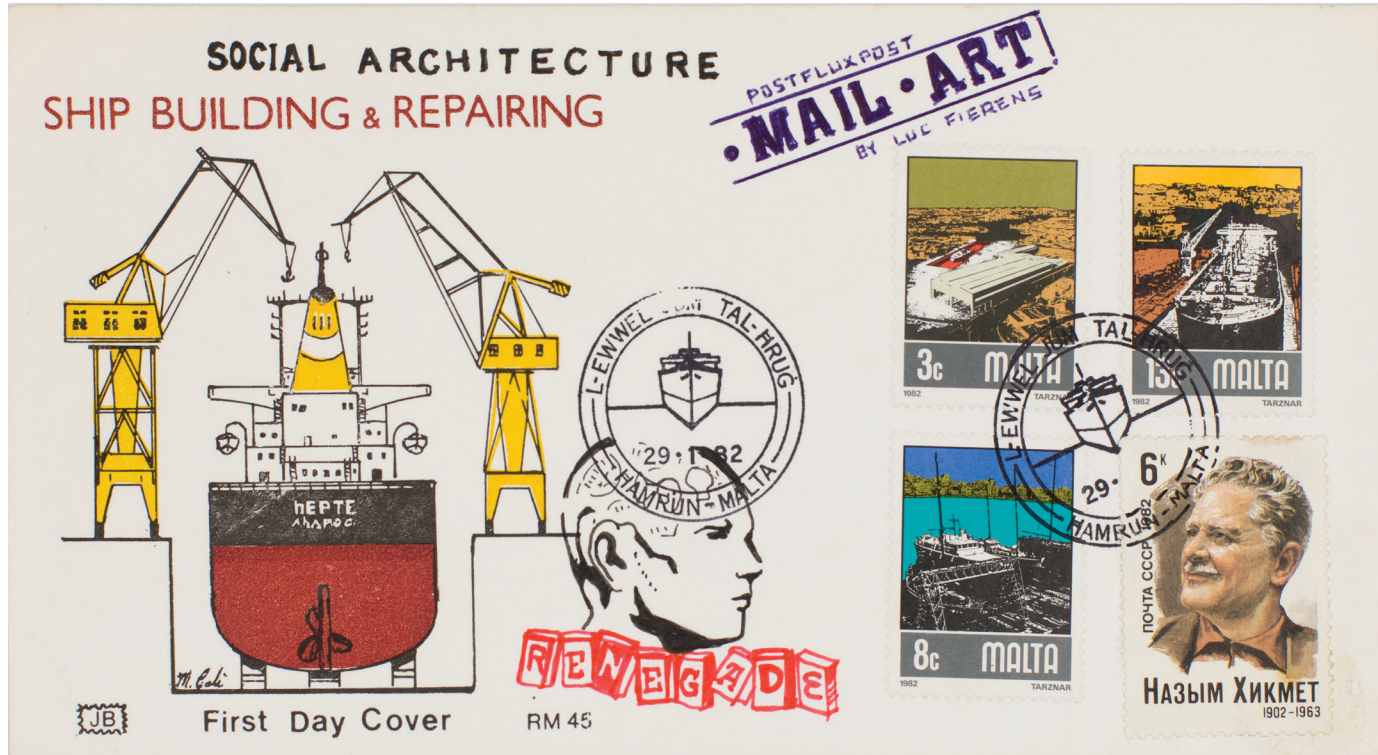
Asitane-i Aliyye, Dergah-ı Mualla, Südde-i Saadet.

Sidney, New York, Berlin, São Paulo, Mexico City, Londra, Kuala Lumpur, Milano, Québec, Kopenhag, Johannesburg, Milano, Roma gibi dünyanın birçok metropolünde sergiler yapmış olsam da İstanbul'da kapsamlı bir sergi yapabilmek benim için ayrıca heyecan verici bir deneyim.

R. K.: "It **can** and **has** been" kapsamlı bir sergi, ortaya çıkış sürecinden bahseder misiniz? Kısaca sergide ziyaretçiyi neler bekliyor?

A. Ö.: Judith Butler, Adorno'dan devraldığı bir soruyu günümüze uyarlayarak yeniden soruyor: Kötü bir hayatta nasıl iyi bir hayat sürdürülür? Butler, eşitsizlik ve sömürüyle yapılandırılmış bir dünya bağlamında, kişinin kendisi için iyi bir hayat sürdürmenin bir yolunu bulmasının ne kadar zor olduğunu bize hatırlatıyor. İyi hayat tanımının sadece ekonomik

Ahmet Öğüt
Muhtemelen Özüretilmiş
Posta Sanatı Arşivi (No.2), 2019
Zarf üzerine sanatçının mail art
jestlerini tekrarladığı müdahale,
pul, çeşitli sanatçıların mail art
örneklerinden alınan notlar

Ahmet Öğüt
Foto: Nazlı Erdemirel

refahla, bollukla ve güvenlikle özdeşleştirmenin aslında yeterli bir yaklaşım olmadığını; “iyi hayat”ın sıradan dile güvenmeden, yeni bir bakışla, eşitsizliği ön koşul olarak görmeden, yalnızca iyi olanın ne olduğunun değil, yaşamanın ve hayatın ne olduğuna yönelik tanımlanması gerektiğini savunuyor.

“It **can** and **has** been” (Olabilir ve Olagelmiş) sergisi de tam da bu sorunun cevabının eşitsizlik, ırkçılık ve sömürüye meydan okuyarak mümkün olduğunu savunuyor. Serginin başlığı her ne kadar sadece İngilizceymiş gibi görünse de içindeki “can” ve “has” kelimeleri (Otobüs şirketlerinin isimlerinden esinle) Türkçe. Özellikle düzinelerce anlamı olan “can” kelimesini bir başlığa sığdırmak zor. İzleyiciye sergi turu ya da sergi gezme deneyiminden ziyade, hem kavramsal hem de fiziksel açıdan minör sürprizlerle karşılaşacağı bir yolculuk deneyimi yaşatmayı hedefledim.

R. K.: Sergi ziyaretçinin aktif katılımcı olduğu, bir otobüs içinde geçen “mesafenin katedilmediği bir yolculukla” başlayacak. Ziyaretçi belli bir güzergâh tarafından yönlendirilecek. Sonra farklı çalışmaların sergilendiği yerçekimsizlik hissi veren oda, yolcu otobüsünün dış yüzeyi, şehir imgeleri ve bir otel odası. Bu mekânsal kurgular üzerine neler söyleyebilirsiniz? Ziyaretçinin deneyimleyen olarak sergiye katılması pratiğinizin bütünüyle ilişki içinde nasıl değerlendirilebilir?

A. Ö.: Evet, sergiye hem ön hem de arka kapıdan, iki farklı deneyim üzerinden girilebilecek. Öteki taraftan bakan izleyici için diğerleri performans yapan katılımcıların gibi görünecek. Yani sergiyi edilgen bir şekilde deneyimlemek pek mümkün olmayacak. Sadece sanatçıyı değil, izleyicinin, teknisyenlerin, sergiyi kuran ustaların, sergiyi planlayanların, asistanların, sergiyi gezenlerin; herkesin bir serginin vazgeçilmez parçaları

olduğunu düşünüyorum ve bunu olabildiğince görünür kılmaya, inisiyatif alınabilecek mekânlar kurgulamaya gayret ediyorum.

R. K.: Mizah pratiğinizde belirleyici bir tavır. Özellikle dünyanın her yerindeki ağır ve yüklü sosyo-politik gündemler içinde sizce mizahın nasıl bir yeri var?

A. Ö.: Mizah, üzerinde konuşamayacağımız konuları ele almak için en önemli aygıtlardan biri. Toplumsal akıl tutulması yaşandığı anlarda bir nevi hayatta kalma ve nefes alma refleksi mizah. Tabii ki amaç başkalarının acısıyla dalga geçmek değil; kendi ağlanacak halimizin içinden, olduğumuzdan daha da güçlü bir şekilde çıkabilmek. İstanbul gibi bir kenti düşünerek sergi yaparken, Jacques Tati'nin 1967 yapımı *Oyun Vakti* filmini düşünmemek neredey-

se imkânsız. Bu filmin çekimleri için neredeyse ayrı bir kent yaratan Tati, dönemin eleştirel bakış açısıyla kentlerde geleneksel ahlak değerleriyle şekillenmiş yaşam tarzıyla yeni tüketim toplumunun ortaya çıkardığı kaos ve koşturma arasındaki çelişkiyi mizahi bir serüvene dönüştürür. İlginçtir, filmde uzaktan gözlemlenen, kendi gündelik işleriyle meşgul olan oyuncular neredeyse rastlantı eseri şehirde dolaşan sergi izleyicisini andırırlar.

R. K.: Serginin başlığı olan “It **can** and **has** been” olası eşzamanlı gerçeklikleri çağrıştırıyor. Eskiden gerçekliklerimizi dikte eden tarihsel anlatıların dağılmakta ve medyanın gerçeklik algımızı kökünden sarsmakta olduğu bir garip durumdayız. “It **can** and **has** been” ile bu manzara arasında nasıl bir ilişki kurulabileceğini merak ediyorum.

Ahmet Öğüt
Kayıt Tarihi: Temmuz 1995 (No.1), 2021
Kâğıt üzerine baskı, kolaj
21 x 29,7 cm

A. Ö.: Hafızanın gündelik yaşamın rutin bir parçasına dönüşmesi yaşadığımız şehirlerle çok bağlantılı. Zamanında hafızayla ilgili şunu söylemiştim: Hafıza ölmez ama sıkça komadadır. Geçmiş kaybolmayan bir bilgidir ve özel bir hadiseyi hatırlamamız için Proust'un bahsettiği nesne, yani "gösterge" ile karşılaşmamız yeterlidir. İstanbul gibi bir şehir, bu görsel hafızayı tetikleyen nesneler ve mekânlarla dolu. Bu şehirde bir yandan akıl tutulması yaşanırken bir yandan sürekli hafıza tazeliyoruz. Roma gibi; kazıdıkça, dibe indikçe altından tarih, kültür mirası ve sanat çıkan, muazzam bir enerjiye sahip, filmsel bir şehir. Öte yandan da kaosun ve kederin şehri. Özellikle son yıllarda İstanbul'un emek odaklı, sanayi merkezi bir kentten, tüketici odaklı finans ve hizmet kentine dönüşmeye baş-

ladığını gözlemliyoruz. İlk metropolitan ölçekli İstanbul planı 1980'de yapıldı. O günün planına göre kentin coğrafyasının en fazla 5 milyon nüfusu kaldırabileceği not edilmişti, bugünkü nüfusu biliyoruz. Ekolojik, ekonomik, sosyolojik ve nüfus-sal eşikleri aşılmış bu güzelim kente (kentlere) nasıl sahip çıkabiliriz? Belli ki hatırlamamız gereken, Henri Lefebvre tarafından 1968'de önerilen bir fikir ve slogan olan Kent Hakkı (Right to the City) şehrin aslında birlikte yaratılmış ve kamusal ihtiyaçlara göre birlikte şekillendirilmesi gerektiğini ortaya atan bir slogan. Bu minvalde "It **can** and **has** been" sergisi de bir hafıza tazeleme deneyimi üzerinden yaşadığımız ortamları yeni bir kolektif heyecanla yeniden yaşanabilir kılabileceğimiz fikrine ortak olma umuduyla hepinizi ziyarete bekliyor olacak.

Arçelik Koza Serisi'nin yeni üyesi Telve

Çevre dostu Telve'yi, biyo-kompozit teknolojiyle dönüştürülen
4 fincan kahve posasından ürettik, karbon ayak izini %10 azalttık.
Sorumlu üretim ve tüketimle dünyayı koruyan
yepyeni bir çağ başlattık.

Telve'nin biyo-kompozit teknolojiyle dönüştürülen
parçalarında karbon ayak izi %10 oranında azaltılmıştır.